

KORELACIJA HUMANOG RAZVOJA I PRIVREDNOG RASTA NACIONALNE EKONOMIJE

CORRELATION OF HUMAN DEVELOPMENT AND ECONOMIC GROWTH OF THE NATIONAL ECONOMY

Đorđević Vladimir | Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preuzetništvo, Beograd, Srbija | vladadjordjev@yahoo.com
Cvetković Milica | Visoka poslovna škola strukovnih studija „Prof. dr Radomir Bojković“, Kruševac, Srbija | milica.cvetkovic85@yahoo.com
Momčilović Aleksandar | Visoka škola za poslovnu ekonomiju i preuzetništvo, Beograd, Srbija | aleksandar28saci@gmail.com>

Sažetak

Oblast koja izaziva veliku pažnju ekonomske nauke je pitanje rasta i razvoja. Uticaj ljudskih resursa na privredni rast od velikog je značaja. Humani kapital je pokretač privrednog rasta svake nacionalne ekonomije, sa druge strane država je pokretač obrazovanja svog stanovništva. Važan pokretač razvoja jeste obrazovanje, odnosno investiranje u obrazovni sistem koji dalje pokreće ostale makroekonomske varijable. I teorija i praksa se sve više bave pitanjem ljudskog kapitala, kao bitne komponente i faktora ukupnog privrednog razvoja nacionalne ekonomije. Ulaganja u obrazovanje imaju za rezultat uvećanje privrednog rasta, to uvećanje omogućava veća ulaganja u buduća obrazovanja. Dugoročni ekonomski rast određuje životni standard, koji direktno utiče na humani razvoj. Humani razvojni indeks sublimira nekoliko parametara u sebi i u isto vreme pokazuje korelacije između ekonomije, kvaliteta života i stepena obrazovanja u državi. Rad ima za cilj da kroz paradigmu koncepta humanog razvoja ukaže na važnost ljudskog kapitala u ekonomskoj nauci i praksi, prateći trendove HDI u Republici Srbiji i zemalja u okruženju.

Abstract

The area that causes great attention of economic science is the issue of growth and development. The impact of human resources on economic growth is of great importance. Human capital is the driver of the economic growth of any national economy, on the other hand, the state is the driver of education of its population. An important driver of development is education, i.e. investing in the education system, which further drives other macroeconomic variables. Both theory and practice are increasingly dealing with the issue of human capital, as important components and factors of the overall economic development of the national economy. Investments in education result in an increase in economic growth, this increase allows for greater investment in future education. Long-term economic growth determines the standard of living, which directly affects human development. The Human Development Index sublimates several parameters in itself and at the same time shows correlations between the economy, quality of life, and level of education in the country. The paper aims to point out the importance of human capital in economic science and practice through the paradigm of the concept of human development, following the trends of HDI in the Republic of Serbia and the surrounding countries.

Ključne reči: ljudski resursi, humani kapital, obrazovanje, nacionalna ekonomija, HDI

Keywords: human resources, human capital, education, national economy, HDI

JEL klasifikacija:E00

DOI: 10.5937/trendpos2101059D

UDK: 330.341:005.952

005.336.4

COBISS.SR-ID 41699593

1. Uvod

Sve veća razlika između razvijenih i zemalja u razvoju, dovodi do stanja u kome bogate zemlje postaju još bogatije, dok srednje razvijene zemlje pokušavaju da smanje postojeću razliku. Kapital kojim raspolažu bogate zemlje može biti u materijalnom (novac) i nematerijalnom obliku (intelektualni kapital, znanja veštine, sposobnosti). Razvijene zemlje svoju poziciju stiču uglavnom na materijalnom kapitalu, dok ih savremeni način privređivanja sve više usmerava ka intelektualnom kapitalu. Zemlje u razvoju su više orijentisane ka primarnim oblicima kapitala i proizvodnji sirovina za razvijene zemlje, čime se stvara sve veće raslojavanje na ekstremno bogate i one druge.

Ulaganje u obrazovanje u eri tehničko-tehnoloških promena predstavlja putokaz kojim treba da se kreću zemlje u razvoju, kako bi nadoknadile manjak materijalnog kapitala. Ekonomija bazirana na znanju i inovacijama može biti važan faktor smanjenja razlike između razvijenih zemalja i onih koje to nisu. Humanizacijom razvoja, može se smanjiti nejednakost kako u pogledu raspodele tako i u pravcu smanjenja sve veće razlike makroekonomskih indikatora razvoja. Investiranje u obrazovanje na kratak rok ne daje uvek rezultate, ali dugoročno posmatrano može biti faktor rasta i razvoja, posebno u današnjim uslovima kada proizvodnja zahteva posebna znanja i veštine. Upravo je cilj rada da ukaže na važnost humanog razvoja kao pokretača rasta, naročito za zemlje u razvoju koje oskudevaju materijalnim kapitalom i koje rast mogu ostvariti humanizacijom.

2. Koncept humanog razvoja

Kvalitet života u jednoj zemlji zavisi od stepena njenog ekonomskog razvoja. Pored životnog standarda ljudima je važno zdravlje, obrazovanje, bezbednost, političke slobode i još mnogo toga. Jedan od važnijih pokazatelja kvaliteta života je Indeks humanog razvoja (Human Development Index, HDI), koji koriste Ujedinjene nacije od 1990. godine u svojim izveštajima. Indeks humanog razvoja predstavlja sintezu blagostanja, mogućnosti izbora i perspektive stanovnika jedne zemlje.

Humani razvoj pruža mogućnosti ljudima da planiraju svoju budućnost, da biraju svoj pravac i da izbegavaju rizike. „Pojam humanog razvoja meri se pomoću HDI zbirne mere koja se sastoji od tri parametra, zdravog života, pristupa znanju i obrazovanju i pristojnog životnog standarda (BDP-a). Pristup znanju i obrazovanju obuhvata dva indikatora, prosečan broj godina školovanja i očekivani broj. Bruto društveni proizvod odražava mogućnost ostvarivanja pristojnog životnog standarda“. [14] Pored toga, što ukazuje na trenutnu ekonomsku poziciju nacionalne ekonomije humani razvoj prati kvalitet ljudskog života kroz obrazovanje i zdravstvenu zaštitu.

„Paradigma humanog razvoja naglašava dva istovremena procesa: izgradnju ljudskih sposobnosti i načine na koji ih ljudi koriste da bi funkcionisali u društvu i ostvarivali izbor između opcija koje imaju u svim aspektima svog života. Stoga, ona nije samo odredište – cilj društvenih i političkih procesa, već i put kojim se tamo stiže. Ona se odnosi na procese i ishode razvoja kao širenja izbora, sposobnosti i sloboda koje ljudi imaju“. [11]

Da bi se procenio nivo humanog razvoja u jednoj zemlji, neophodno je definisati standarde koji određuju nivo humanog razvoja. Koncept humanog razvoja prolazi kroz stalnu transformaciju u skladu sa napretkom u oblasti tehnološke modernizacije i ekonomskog rasta. Humani razvoj kao koncept je više od teorijskog razmatranja, odnosno seta metodoloških standarda. On je sredstvo za razvoj politike koje teži unapređenju društvene i ekonomske sredine. Ono što karakteriše savremeno doba je da taj napredak i razvoj nije ravnomeran među zemljama.

Izazovi savremenog društva, poput krize međunarodnog poretka, četvrte industrijske revolucije i promene u načinu rada ukazuju na značaj socijalne dimenzije razvoja. Kriza 2008. godine pokazuje ono što ne bi trebalo zanemarivati, a to je humana dimenzija razvoja, kroz stvaranje boljih uslova za život i rad. Investiranje u ljudski kapital, kroz proces obrazovanja, obuke i prekvalifikacije je put koji će omogućiti da se uspešno prevaziđe svaka nova kriza. Indeks humanog razvoja predstavlja

meru kojom se ocenjuje dugoročni napredak, kroz zdrav život, pristup znanju i obrazovanju i pristojan životni standard. Humani razvoj je koncept koji pored ekonomskog rasta ukazuje na važnost socioekonomske dobrobiti čitavog društva.

Ključni elementi politike humanog razvoja su:

1. Humanost – ljudi su u centru pažnje, odnosno ukupan kvalitet ljudskog života je ultimativan cilj razvoja;
2. Efikasnost (produktivnost) – optimalno korišćenje ljudskog kapitala, kroz ulaganje u obrazovanje, zdravlje i veštine ljudi, uz efikasno raspoređivanje resursa;
3. Osposobljenost (osnaživanje, participacija) – koncept ljudskog razvoja podrazumeva aktivnu ulogu ljudi kao učesnika u stvaranju razvoja, a ne kao pukih korisnika razvoja;
4. Jednakost – pravična raspodela prihoda i imovine kroz jednak pristup mogućnostima;
5. Održivost – briga ne samo za sadašnje generacije, već i za one koji će doći u budućnosti;
6. Poverenje i solidarnost – razvoj vrednosti i praksi koje doprinose društvenoj koheziji i razumevanju za ugrožene pojedince i grupe;
7. Obuhvatnost – koncept humanog razvoja uključuje sve dimenzije ljudskog razvoja: ekonomsku, zdravstvenu, obrazovnu, političku, socijalnu i kulturnu. [15]

Humani kapital pored ekonomskog doprinosa znanja i obrazovanja obuhvata društvene vrednosti, navike, običaje ljudi kao radnika, menadžera, državnih funkcionera. „Međutim, humani kapital se nije na isti način shvatao kao danas. U endogenim modelima rasta, akumulacija humanog kapitala definisana je kao krucijalni faktor i pokretač rasta. Reč je o Bekerijanskom modelu humanog kapitala, koji podrazumeva komparativne prednosti koje homogenizuju agense sadašnje proizvodnje perfektnog konkurentskog tržišta omogućavajući ljudima veću dokolicu i dohodak, kao i njihova nastojanja da podignu nivo znanja i omoguće veći dohodak u budućnosti. Ovo stanovište sagledava ulogu humanog kapitala, kroz individualno ponašanje ljudi u društvu i direktnu transmisiju znanja“. [4]

„Jedno od tradicionalnih pitanja koje intrigira ekonomiste je da li bi zemlje trebalo da investiraju više u obrazovanje kako bi podstakle ekonomski rast. Od kreatora ekonomske politike može se čuti da investicije u obrazovanje ubrzavaju ekonomski rast više nego što je potrebno da se investicije povrate. [1] Krucijalno pitanje u ekonomskoj nauci, kao i u okviru intelektualnih krugova koji su sastavni delovi nauke, je pitanje izvora privrednog rasta. Na prvi mah, odgovor je vrlo jasan. Razvijene su zemlje koje imaju kapital, a nerazvijene one koje oskudevaju u tom resursu. Ono što intrigira autore ovog rada je pitanje, kako svoje nedostatke pretvoriti u prednosti i iskoristiti u pravcu svog napretka, odnosno kako svoje troškove pretvoriti u svoje koristi.

3. Trend humanog razvoja u Republici Srbiji

Studija o humanom razvoju u Republici Srbiji akcenat stavlja na ciljeve i potciljeve održivog razvoja koji se odnose na nejednakost u dohotku i potrošnji. U Agendi 2030 kao globalni izazovi, istaknute su sve izraženije nejednakosti unutar i između zemalja (paragraf 14). Nejednakost je navedena kao jedan od faktora koji mogu da dovedu do nesigurnosti i nepravde (paragraf 35), a borba protiv nejednakosti unutar i između zemalja je istaknuta kao neophodna za iskorenjavanje siromaštva, podsticanja privrednog rasta i socijalnog uključivanja (paragraf 13). [12]

Nejednakost u raspodeli je karakteristika savremenog društva, koja bazira na razlici u dohotku, društvenom i socijalnom statusu, što se u krajnjoj instanci odražava na podrivanje razvoja. Glavna prepreka humanom razvoju je upravo nejednakost, na šta ukazuju i izveštaji UNDP-a. Kao posledice nejednakosti javljaju se podele u humanom i održivom razvoju.

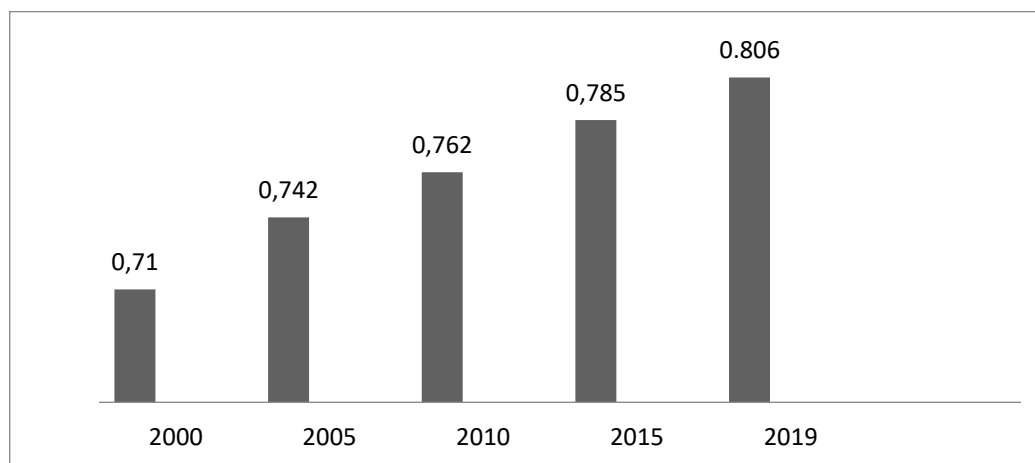
Kada je reč o Republici Srbiji, problem sa kojim se suočava privreda je nepovoljni položaj nezaposlenih na tržištu rada. Najveći broj najsiromašnije populacije u Republici Srbiji živi u domaćinstvima u kojima niko nije zaposlen, a ako i jeste onda je to na privremeno-povremenim poslovima. „Neformalna zaposlenost u Republici Srbiji je relativno visoka, što je posebno izraženo u poljoprivredi i građevinarstvu. U sektoru usluga je na relativno niskom nivou, ali je povećanje u ovom sektoru najviše doprinelo ukupnom povećanju neformalne zaposlenosti.“ [13] Ovakva situacija dodatno opterećuje poreski sistem nacionalne ekonomije, u smislu socijalnih davanja, koji predstavljaju dodatni trošak. Upravo bi se ovaj segment, mogao usmeriti u suprotnom smeru, to jest da se sposobno nezaposleno stanovništvo radno angažuje i time postane izvor produktivnost za čitavo društvo, a ne dodatni trošak.

Nakon 2000. godine vrednost HDI Republike Srbije postaje ujednačen, ali u zaostatku za zemljama koje su članice Evropske unije. Porast HDI Republike Srbije u tom periodu je rezultat promena ekonomskih indikatora, odnosno BDP-a kroz kupovnu moć, dok je obrazovni aspekt humanog razvoja u tom periodu neznatan. Nakon pada životnog veka tokom zadnje decenije XX veka, dolazi do stabilizacije tokom 2000-ih godina. Negativno na humani razvoj u Republici Srbiji utiče ekonomska isključenost pojedinaca, i čitavih društvenih grupa iz razvojnih sektora ekonomije. Perspektivu humanog razvoja čini inkluzivni ekonomski rast, koji uključuje svakog pojedinca kao ravnopravnog člana društva.

Prema HDI kao pokazatelju sve zemlje se rangiraju po sledećem kriterijumu:

1. $0,000 < HDI < 0,550$ nizak nivo humanog razvoja,
2. $0,550 < HDI < 0,699$ srednji nivo humanog razvoja,
3. $0,700 < HDI < 0,799$ visok nivo humanog razvoja,
4. $0,800 < HDI < 1,0$ veoma visok nivo dostignutog humanog razvoja. [9]

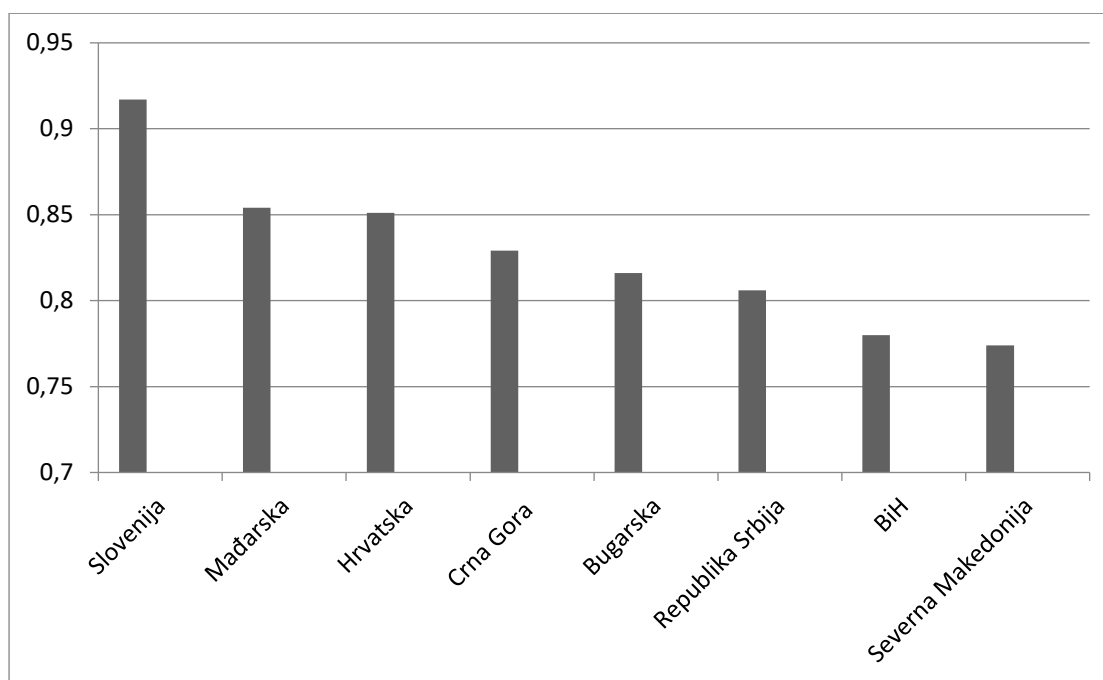
Grafikon br. 1: HDI u Republici Srbiji

Izvor: Obrada autora

Životni standard koji se meri i prati pomoću BDP-a, Republiku Srbiju kotira na nižu poziciju zbog niže stope zaposlenosti u odnosu na zaposlenost u Evropi. Formalno obrazovanje je u Republici Srbiji više od zemalja u okruženju (Bugarska, Hrvatska) međutim stopa zaposlenosti je u tim zemljama viša, što automatski utiče na veći BDP.

Grafikon br. 2: HDI Republike Srbije i država u 2020 godini.

Izvor: Human Development Report, 2020, obrada autora.

Republika Srbija je prema izveštaju o ljudskom razvoju [8], Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) na 64. mestu od ukupno 189 zemalja, što je za četiri mesta bolje u odnosu na 2018. godinu. Prema HDI Republika Srbija je uspela da se odvoji od Bosne i Hercegovine (73) i Severne Makedonije (82) koje se nalaze u grupi zemalja sa visokim ljudskim razvojem. Pridružila se zemljama u okruženju Hrvatskoj (43), Sloveniji (22), Mađarskoj (43) i Bugarskoj (56) u kategoriji zemalja veoma visokog ljudskog razvoja.

Izveštaj o ljudskom razvoju ukazuje na primetne nejednakosti među zemljama u okruženju. Nejednakost u ljudskom razvoju nanosi štete ekonomiji, sprečavajući ljude da dostignu svoj puni potencijal na poslu i u životu, ističe se u izveštaju. U izveštaju se takođe navodi da je region, kome pripada i Republika Srbija posebno ugrožena srednja klasa u čemu ide prilog nejednakosti dohotka. Drugi indikatori koji ističu pitanje nejednakosti su nedostaci u sistemu socijalne zaštite, migracije mlade i kvalifikovane radne snage. [7]

Najveći HDI ima Republika Hrvatska, što je pozicionira na 43. mestu od ukupno 189 zemalja u kojima se meri ovaj indeks. Republika Srbija u posmatranom periodu (2020.) se pozicionira na 64. mestu, povoljnije u odnosu na Albaniju, Bosnu i Hercegovinu i Severnu Makedoniju.

Prema navedenim kriterijumima, Republika Srbija spada u red zemlja sa veoma visokim nivoom humanog razvoja. Međutim, uprkos konstantnom rastu HDI Republika Srbija zaostaje za Mađarskom, Rumunijom, Bugarskom, Hrvatskom i Crnom Gorom, dok je u poređenju sa ostalim zemljama u regionu u boljoj poziciji. Za ostvarivanje bržeg rasta, pored ekonomske stabilnosti i rasta proizvodnje, neophodno je poboljšanje u oblasti obrazovanja i ostvarenje veće stope pismenosti odraslog stanovništva.

4. Obrazovanje u funkciji humanog razvoja

Prema Schulzu obrazovanje se ispoljava kao pokretač razvoja ne samo kroz podizanje kvaliteta ljudskog faktora, nego je ono snažan faktor kvaliteta i drugih faktora proizvodnje. Kapital ne bi bio ugrađen u opremu i uređaje da ga nisu razvijali i usavršavali visokoobrazovani i specijalizovani

radnici. Ljudski kapital se ne može posmatrati odvojeno od tehnologije, jer su međusobno povezani i utiču na ekonomski razvoj. „Križa kroz koju svet prolazi radikalizovala je naučne stavove, ali i šire stručne javnosti prema ideji rasta i moći tehnološkog progressa. Prema *mainstream* teorijama, križa može biti prevaziđena samo inovacijama i novim tehnologijama koje će biti motor novog tipa razvoja – „zelenog biznisa“ (energija, stanogradnja, biznis), ekonomije seniora (bio-inženjering, nano-tehnologije), digitalnog društva (robotika)“. [3]

Obrazovni sistem Republike Srbije se nedovoljno prilagođava promenama i tendencijama na tržištu rada. Tome treba dodati i nedovoljna budžetska izdvajanja za sektor obrazovanja, u kome su izdvajanja značajno niža u odnosu na zemlje Evropske unije, tako da su rezultati učenika u Republici Srbiji ispod evropskog proseka.

Misija strategije razvoja obrazovanja u Republici Srbiji je usmerena na obezbeđenje osnovnih temelja za razvoj svakog pojedinca, društva i države u celini. Ciljevi dugoročnog razvoja obrazovanja koji su obavezujući za obrazovni sistem u celini i za svaki njen deo, Strategijom su definisani kao:

1. povećanje kvaliteta procesa i ishoda obrazovanja do maksimalnog dostižnog nivoa – onog koji proističe iz naučnih saznanja o obrazovanju i ugledne obrazovne prakse;
2. povećanje obuhvata stanovništvo Republike Srbije na svim obrazovnim nivoima, od predškolskog vaspitanja i obrazovanja do celoživotnog učenja;
3. dostizanje i održavanje relevantnosti obrazovanja, posebno onog koje se potpuno ili delimično finansira iz javnih izvora;
4. povećanje efikasnosti upotrebe svih resursa obrazovanja, odnosno završavanje obrazovanja u predviđenom roku. [2]

Ulaganje u ljudski kapital ima veliki značaj za korišćenje ekonomskih mogućnosti. Na tržištima rada prioritet imaju kognitivne veštine (rešavanje složenih problema), sociobiheviornalne veštine (timski rad) i kombinovane veštine koje se temelje na logičkom razmišljanju. Izgradnja upravo ovih veština nameće potrebu za investiranje u ljudski kapital i celoživotno učenje. Zato razvijena društva ovom pitanju posvećuju veliku pažnju i značaj. Obrazovanjem se stvara ljudski kapital, koji stvara velike prednosti za one koji taj kapital poseduju. Pitanje koje otvara mnoge diskusije je koliko ljudski kapital doprinosi ekonomskom rastu, i da li može biti izvor nejednakosti. Autori ovog rada, smatraju da odgovore na ova pitanja treba tražiti u analizi empirijskih podataka. Obrazovanje razvojem novih ideja i tehnologija inovira kapacitete privrede i time direktno utiče na ekonomski rast. „Obrazovanje zapravo doprinosi generisanju ideja i širenju tehnologije. Stope tehnoloških promena i povećanje produktivnosti su direktno povezani sa nivoom ljudskog kapitala, odakle proizilazi veliki uticaj obrazovanja na privredni rast.“ [6]

Obrazovanje je pokretač ekonomskog rasta. Globalno posmatrano, ostvaren je veliki napredak na realizaciji univerzalnog osnovnog obrazovanja. „Broj dece koja ne pohađaju nastavu prepolovljen je od 2000. godine“. Kada je reč o Republici Srbiji, ona je jedna od retkih evropskih zemalja u kojima srednje obrazovanje nije obavezno. Prema podacima RZS u populaciji starijih od 15 godina oko 35% osoba ili nema završeno osnovno obrazovanje ili ima samo osnovno obrazovanje. [10] Na ovakve podatke veliki uticaj ima obrazovni sistem koji nije dovoljno inkluzivan da odgovori na obrazovne potrebe osetljivih grupacija.

„Demografske promene su posebno stresne za obrazovni sistem zemalja koje prolaze tranziciju socio-ekonomskog razvoja, imajući u vidu brojne zadatke koje pred njih postavlja tržišna ekonomija.“ [5] Depopulacija i starenje stanovništva utiču na smanjenje tražnje za osnovnim i srednjim obrazovanjem. Manja tražnja za nižim nivoima obrazovanja može sama po sebi doprineti kvalitetnijem obrazovanju, ali to utiče da će obrazovni sistem postati skuplji.

5. Zaključak

Često je u teorijskim koncepcijama zastupljen stav da bez humanog kapitala nema privrednog rasta. Ekonomije koje se zasnivaju na znanju postižu značajno bolje rezultate od onih drugih. Srazmerno tome prioritet se daje humanom kapitalu. Put do poželjnog humanog kapitala vodi kroz adekvatan i pristupačan obrazovni ciklus. Ulaganje u obrazovanje je ispravna državna strategija, tu ne sme biti kompromisa sa čekanjem ili protežiranjem drugih prioriteta. Obrazovanje je osnova budućeg razvoja i direktno se nalazi u srazmeri sa njim. Investicije koje država uloži u obrazovanje joj se višestruko vraćaju. Kvalitetan i dostupan obrazovni sistem je imperativ kome treba da se teži. Nepostojanjem adekvatnog humanog kapitala nacionalna ekonomija ostaje uskraćena za privredni rast koji se ostvaruje u razvijenim tehničko-tehnološkim procesima. Kvalitetan i ekonomski poželjan humani kapital je onaj koji je visoko obrazovan. Istraživanje i razvoj su osnovna poluga industrijskog i ekonomskog razvoja. Najrazvijenije ekonomije sveta su ujedno i nosioci tehničko-tehnološkog razvoja. A upravo je tehničko-tehnološki razvoj u korelaciji sa obrazovanjem i daljim ulaganjem u humani kapital. Jaz između bogatih i siromašnih država biće prisutan sve dok postoji nesrazmera u obrazovnoj strukturi stanovništva jer je obrazovanje pokretač ekonomskog rasta.

6. Bibliografija

- [1] Aghion, P., Boustan, L., Hoxby, C. and Vandenbussche, J. The Causal Impact of Education on Economic Growth: Evidence from U.S. In D. Romer and J. Wolfers, (eds.), 2009., *Brookings Papers on Economic Activity*, http://scholar.harvard.edu/files/aghion/files/causal_impact_of_education.pdf.
- [2] Akcioni plan za sprovođenje strategije razvoja obrazovanja u Srbiji do 2020
- [3] Branislav Bujišić, *Obrazovanje, ljudski kapital, razvoj*, Institut društvenih nauka, 2013., Beograd
- [4] Carillo Maria Rosaria "Human capital formation in the new growth theory: the role of 'social factors", 2005., str. 186- 204.
- [5] Chawla, M., G. Betcherman, A. Banerji. *From Red to Gray – The "Third Transition" of Aging Populations in Eastern Europe and Former Soviet Union*, 2007.
- [6] Danilo Šuković, „Ljudski kapital, ekonomski rast i nejednakost“, Institut društvenih nauka, 2013, Beograd, str.37
- [7] Human Development Report, 2020
- [8] Human Development Report, 2019
- [9] Human Development Report, 2015
- [10] Okvir razvojnog partnerstva 2016-2020, Vlada Republike Srbije i tim Ujedinjenih nacija u Srbiji
- [11] Studija o humanom razvoju posvećena dohodovnoj nejednakosti u Republici Srbiji, (2018)
- [12] Srbija i Agenda 2030, Vlada Republike Srbije
- [13] Treći nacionalni izveštaj o socijalnom uključivanju i smanjenju siromaštva, 2014-2017.
- [14] UNDP, 2016
- [15] UNDP Serbia, 2011